

Katedra: Religionistiky

Akademický rok: 2019/2020

Posudek školitele bakalářské práce

Pro: Helena Honkiszová

Studijní program: Filosofie

Studijní obor: Religionistika

Název tématu: **Bádání o původu antisemitismu**

Autorka se ve své práci zabývá otázkou, v jakém období badatelé identifikují vznik fenoménu antisemitismu (s. 8). Při tom správně poukazuje na problém, že zatímco termín antisemitismus se objevuje na konci 19. století (s. 9), badatelé vznik fenoménu hledají například ve starověku, antice či středověku. Z hlediska metodologického si je autorka vědoma problematičnosti definic (s. 13), proto se raději přiklání ke studiu konkrétních příkladů, které moderní badatelé považují za fenomén antisemitismu včetně teoretických předpokladů, které jsou s nimi spojené (s. 13). Autorka se primárně zaměřila na autory, kteří se původem antisemitismu zabývali či zabývají.

V dalších částech se autorka již zabývá nástinem bádání o původu antisemitismu (kap. 1, s. 17-36) a vybranými příklady původu antisemitismu (kap. 2, s. 37-108), což je stěžejní jádro práce. V této kapitole se autorka snaží ukázat, že drtivá část badatelů považuje fenomén antisemitismu za starobylý fenomén více či méně související s fenoménem náboženstvím.

Na předložené práci oceňuji především analýzu cizojazyčné literatury převážně anglosaské provenience, odvahu zhostit se a zorientovat se ve velmi spletité diskusi, která trvá až do současnosti. Nutno podotknout, že autorka se blízkému tématu věnovala již ve své bakalářské práci. V předložené práci je dobře vidět, že autorka navázala na předchozí získané znalosti a zkušenosti. Například téma povstání Makabejců (s. 79 a násl.), ale i Hekataia z Abdér (s. 65 a násl.) či Manethóa (s. 69 a násl.) jsou velmi solidně zpracovaná. Oproti tomu analýza knihy Ester (s. 37 a násl.) je v porovnání s tím spíše jen jakýmsi nástinem, který by jistě stálo za to doplnit a detailně představit debatu jednotlivých badatelů.

Domnívám se, že výsledná podoba je přímo odvislá od použité literatury. Zatímco ve výše uvedených případech se autorce víceméně podařilo identifikovat klíčové badatele v případě knihy Ester tomu tak již není. Autorka se snaží v této části propojit výkladu příběhu o Ester s moderními rabínskými

interpretacemi a už mnohem méně se věnuje klíčovému problému, tzn. Mordechajovu odmítnutí poklonit se Hamanovi, což dle autora knihy Ester spustilo řetězec dalších událostí.

Zákaz uctívání model včetně klanění se panovníkům je jedno z klíčových témat, které je stěžejní nejenom pro knihu Ester ale pro celou hebrejskou Bibli. Přestože autorka poukazuje na pozdější rabínské nařízení, že je dovoleno se monarchovi uklonit (s. 44), dle názoru autora knihy Ester tomu tak ale nebylo. Co mohlo být příčinou této změny? V tématu židů v Elefantině (s. 48 a násl.), se autorka bohužel náboženství mnoho nevěnuje, přestože odkazuje na solidní studii Michaela H. Silvermana (s. 57, pozn. 170), omezuje se pouze na konstatování, že v případě elefantinského judaismu šlo o asimilaci, ale nezměnil se jeho základní charakter (s. 57). Co si má čtenář představit pod základním charakterem židovství (náboženství)?

K práci mám také další výtky, část z nich uvádím v následujícím výčtu, který není vyčerpávající:

- a) poznámkový aparát – budí dojem, že jej autorka využívá k dovysvětlení hlubšího kontextu. Nicméně v mnoha poznámkách jsou často uvedeny jen citace textů, aniž by byl srozumitelně vysvětlen kontext a souvislost, viz např. pozn. 107, 108, 109, 112, 116, 117, 118, 119, 120, 174, 304, 308 aj. V některých poznámkách chybí přesné odkazy na názory analyzovaných autorů, viz s. 34, pozn. 93; s. 59, pozn. 174 aj.
- b) obsah knihy Ester – líčení obsahu knihy Ester není nutné. Bylo by zcela dostatečné, kdyby autorka poukázala na klíčový motiv a tím se hlouběji zbývala (s. 40–42). Podobným způsobem to platí u dopisu z Elefantiny, jehož znění nebylo třeba kopírovat v angličtině, stejně tak, jej nebylo třeba překládat do češtiny. Bylo by dostatečné se na text pouze odkázat, případně uvést edici, která byla užívána (s. 54, pozn. 162).
- c) v práci autorka na několika místech přeskakuje z jednoho tématu ke druhému, viz svátek *purim* a moderní paralela s holokaustem (s. 42, srv. s. 95).
- d) na několika místech se objevují hovorové výrazy: „aspoň“ (s. 49, pozn. 143); „další zdroj o tomhle taky“ (s. 47, pozn. 138); „skupinka fanatiků“ (s. 90); „římská nátura“ (s. 94) aj.
- c) anglikanismy: „rekonstrukce linky“ na místo „řádky“ (s. 51); viz též chyby v citaci anglického textu Jacoba Katze (s. 11, pozn. 17).
- d) přepisy hebrejštiny, řečtiny a názvy: „Babylonii“ na místo „Babylónii“ (s. 53), navíc, na tomto místě by se mělo jednat spíše o Persii; „Jedaniah“ na místo Jedonjáš (s. 50); *proskynsis* na místo *proskynésis* (s. 66, pozn. 204); chybné skloňování jména Manethó a Messadié; „Phila“ na místo „Filóna“ (s. 102)
- e) u citovaných textů není vždy jasné, proč jej autorka cituje a co na něm chce ukázat, viz např. texty na s. 91–92.
- f) autorka se příliš ztotožnila s knihou *Obecné dějiny antisemitismu* od G. Messadiého a patrně díky tomu její komentáře na několika místech vyznívají příliš angažovaně, viz od s. 89 vč. poznámek, obzvláště

angažovaná je pozn. 296, s. 90-91 (srv. též strany 107-108). Problém spočívá v tom, že mnohé popisy nepochází od Lýsimacha či Apióna, jak se Messadié domnívá, nýbrž dochovaly se nám u Flavia Josepha. Na stranách 96 a 97 autorka v textu představuje argumentaci Giovanniho, ale v poznámkách (pozn. 315, 316, 317) se odkazuje na Messadiého? Proč?

g) v práci se objevují nevysvětlené termíny a spojení, např. politický iredentismus (s. 94), co je tím myšleno?; „spousta národů byla zvyklá na synkretismus“ (s. 94), problém spočívá v tom, že význam synkretismu u Messadiého je zcela jiný, než jak řecké slovo *synkretismós* objasňuje například Plútarchos v traktátu (*O bratrské lásce - De fraterno amore*) *Plutarchi Moralia*, 490b. Jedná se o jedno z mála míst, v němž antický autor tento termín vysvětluje.

h) autorka tvrdí, že „říše garantovala svobodu vyznání“ (s. 95, pozn. 309). Přiznám se, že mi není znám pramenný text, který by mohl doložit svobodu vyznání v Římské říši? Pokud takový pramen existuje, prosím autorku, aby jej doložila u obhajoby.

i) v podkapitole 2. 4. se autorka rozhodla odkazovat a citovat ze své obhájené bakalářské práce. Přestože to není zakázáno, bylo by jistě přínosnější, kdyby pracovala s moderními autory.

Závěr: Pře výše uvedené nedostatky Helena Honkiszová ukazuje solidní obeznámenost s tématem a prokazuje, že si osvojila zásady psaní odborného textu. Zpracování zvoleného tématu považuji za solidní, a na předložené práci je vidět zájem o zvolené téma. Prohřešky proti české gramatice a stylistice jsou v práci patrné. Největší slabinou práce je její nevyváženost, kdy dobře zpracované části střídají hůře zpracované. Nicméně práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako *velmi dobrou minus (D)*.

V Praze 9. června 2020

Mgr. Štěpán Lisý, M. A., Th. D.